

świecają raczej idee czystej nauki. Jest to jednak tylko wrażenie czysto subiektywne. Być może właśnie z tego drugiego kierunku wyłonią się w przyszłości nowe koncepcje ekologiczne, które umożliwią człowiekowi przedsięwziąć mądre działania w stosunku do jego środowiska.

Z. Maciej Gliwicz

20-lecie Stacji Hydrobiologicznej Zakładu Biologii Wód PAN w Goczałkowicach (1957–1977)

14 maja 1977 r. Kierownictwo Zakładu Biologii Wód PAN oraz Zarząd Oddziału PTH w Krakowie zorganizowały w Pszczynie seminarium naukowe z okazji 20-lecia Stacji Hydrobiologicznej w Goczałkowicach. Seminarium składało się z dwóch części:

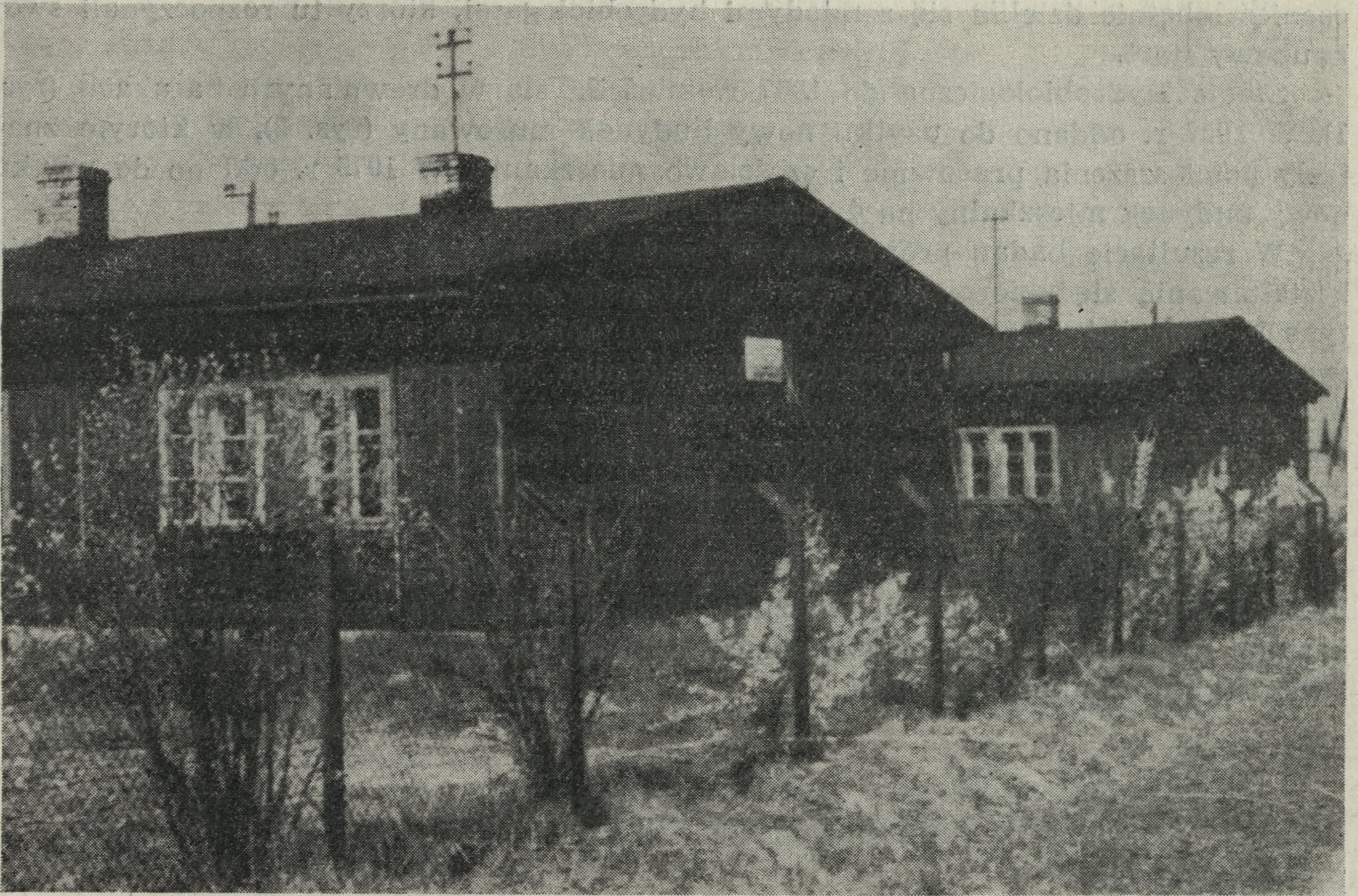
— referatowej, w której prof. Karol Starmach na podstawie materiałów zebranych w latach 1955–1968 przez dr Annę Rumek omówił plankton Zbiornika Goczałkowickiego, a dr Edward Krzyżanek — historię Stacji Hydrobiologicznej i przegląd badań prowadzonych w zbiorniku w Goczałkowicach;

— wycieczkowej, w której uczestnicy seminarium zwiedzili Instytut Chemii Organicznej w Pszczynie, Stację Hydrobiologiczną w Goczałkowicach oraz Muzeum Wnętrz Zabytkowych w Pszczynie.

Stacja Hydrobiologiczna w Goczałkowicach powołana została celem prowadzenia stałych badań hydrobiologicznych w nowo powstałym zbiorniku zaporowym. Zbiornik wybudowany został w latach 1950–1955, z przeznaczeniem dla retencji i potrzeb wodociągowych Śląska. Badania hydrobiologiczne, które w zbiorniku rozpoczęto w 1955 r., poprzedzone były w latach 1953–1954 obszernymi badaniami Wisły od źródeł aż po obszar przyszłego zbiornika. Kierował nimi prof. K. Starmach. Brała w nich udział grupa pracowników z różnych zakładów naukowych Krakowa i Gliwic. Dzięki tym badaniom uzyskano szczegółową charakterystykę geologiczną, gleboznawczą, hydrograficzną, hydrochemiczną, mikrobiologiczną, botaniczną i hydrobiologiczną rzeki oraz terenu, na którym miał powstać zbiornik zaporowy.

Głównymi organizatorami Stacji byli prof. K. Starmach i prof. E. Zaczyński, kierownik Zakładu Badań Wodociągowych i Kanalizacyjnych Politechniki Śląskiej w Gliwicach, do którego to Zakładu Stacja w początkowym okresie należała. Stacja znalazła pomieszczenie w drewnianych barakach otrzymanych od Prezydium WRN, w których poprzednio mieścił się zarząd budowy zapory. Przez cały czas pracownicy Stacji, szczególnie dr A. Rumek, utrzymywali ścisły kontakt z Zakładem Biologii Wód PAN i Instytutem Botaniki PAN w Krakowie. Praca tej niewielkiej grupy ludzi była prawdziwie pionierska. Borykano się z wieloma trudnościami. Pobierania próbek dokonywano początkowo z łodzi wiosłowej lub z wypożyczonej łodzi motorowej. Oprócz trzech mieszkających na miejscu pracowników naukowych w pracach badawczych brali udział także pracownicy dojeżdżający z innych placówek Krakowa i Gliwic.

Badania prowadzono w stałych punktach, które wytypowano w oparciu o wyniki wstępnych badań przeprowadzonych w latach 1953–1954 na obszarze przeznaczonym pod zalew, które uzasadniono składem podłoża, poprzednim użytkowaniem oraz batymetrią związaną ze stopniem eksploatacyjnego zalewu. Założeniem badań było „uzyskanie naukowych podstaw do prowadzenia racjonalnej eksploatacji wodociągowej zbiornika oraz wytycznych dla przygotowania analogicznych dalszych zbiorników”.

Rys. 1. Drewniane baraki, w których do 1967 r. mieściła się Stacja Hydrobiologiczna w Goczałkowicach (fot. E. Krzyżanek)

Rys. 2. Nowy budynek Stacji Hydrobiologicznej w Goczałkowicach (fot. E. Krzyżanek)

zeniem chętnie dzieliła się z młodymi hydrobiologami, którzy tu rozpoczynali swój naukowy start.

Stacja Hydrobiologiczna do 1967 r. mieściła się w drewnianych barakach (rys. 1). W 1967 r. oddano do użytku nowy budynek murowany (rys. 2), w którym znalazły pomieszczenia pracownie i częściowo mieszkania. W 1975 r. oddano do użytku nowy budynek mieszkalny na 4 rodziny.

W rezultacie badań prowadzonych przez Stację uzyskano dokładne porównanie kształtowania się zbiorowisk roślinnych i zwierzęcych oraz środowiska w różnych typach zbiorników zaporowych. Obok badań opisowych, rejestracyjnych, stanowiących cenną dokumentację przeobrażeń zbiornika w Goczałkowicach, coraz częściej przeprowadzane są badania eksperymentalne nad funkcją poszczególnych organizmów zbiornika, które są wartościowym uzupełnieniem wszystkich dotychczasowych badań. Podsumowaniem tych badań będzie monografia zbiornika, która ma się ukazać w 1978 r.

Pracownicy Stacji Hydrobiologicznej serdecznie dziękują Kierownictwu Zakładu Biologii Wód oraz Zarządowi Oddziału PTH w Krakowie za zorganizowanie seminarium, które umożliwiło bliższe poznanie Stacji nowym pracownikom Zakładu, jak i wszystkim członkom Oddziału.

Edward Krzyżanek